

Är missionsarbetet i kris?

Teologiska institutets hösttermin började ganska färgstarkt. Inledningsföreläsningen hölls som en s.k. akademisk debatt. Teol. dr Pirkko Lehtiö och prosten Tuula Sääksi hade inbjudits att medverka. Deras bok *När isen smälter (Kun jää sulaa)* har totalt utmanat den traditionella uppfattningen om mission. Författarna inledde utgående från boken och missionsdirektor Pekka Mäkipää från Säningsmannen fungerade som opponent och framförde kritik mot åsikterna i boken.

Boken, som man kunde kalla en pamphlett, strävar efter att väcka debatt. I boken använder författarna bl.a. följande utmanande avslutningsord: "Det teologiska tänkandet har varit den västerländska mannens teologi, där man analyserar och systematiserar, väger och avväger. Därför föreställer man sig att det bara finns västerländskt tänkande i Guds rike – människans tänkande". Författarna vill vid sidan av detta lyfta fram ett i uppsluppna ord framfört feministiskt perspektiv.

Inte längre omvändelse till kristendomen

Lehtiö inledde grundligt om bokens huvudämne. Hon lyfte fram bokens tema, som innebär att nu är den tid förbi när man skall omvända folk. Missionsarbetet har i alltför hög grad betonat den andra trosartikeln, anser hon. I stället borde man betona detta att möta hela människan och uppmärksamma människornas helhetssituation. Om människan är hunrig är det fel att predika evangelium och lämna henne hungrig. Lehtiö hävdade att den syn som har sina rötter i en väckelsekristen tradition

och som betonar människans omvändelse förvränger synen på missionsarbetet och innebär ett felaktigt arbetssätt.

I samtalet framgick det inte helt klart hur långt författarna är beredda att gå i en på detta sätt uppfattad kontextualisering. I boken säger de genom att citera en tidskrift att det i alla länder finns religioner och religiösa och därför är missionorganisationernas uppgift inte att komma med en "bättre" religion. "Människorna i Asien är troende, fortsätter Lehtiö. Alla stora religioner – hinduismen, buddismen, kristendomen, judendomen, islam – lever och verkar i Asien. De lånar av varann uttrycksformer och föreställningar." Därför är den kristna missionens uppgift inte längre att omvända någon. "Att grunda en kristen kyrka är inte längre godtagbart eller önskvärt." (s. 131). I stället bör man samtala: "De kristna kan komma med ett eget bidrag genom att försöka berika alla människors jämlikhet och människovärde."

Det andra temat, som Lehtiö ville lyfta fram, var missionsorganisationernas ställning i Finland. Hon konstaterade att hon stöder uppfattningen att det finns för många missionsorganisationer. Missionen skall enligt henne förverkligas som kyrkans missionsarbete. Om organisationerna blir kvar på fältet, borde de fungera under ett gemensamt ledarskap och en gemensam missionssyn. Det nuvarande systemet förstör enligt hennes uppfattning missionshelheten, skapar en konkurrenssituation och skadar de länder där missionsarbete bedrivs. Därför borde man avveckla det missionsarbete som organisationerna bedriver och ändra det till kyrkans missionsarbete.

Bakgrunden till den nya synen

Lehtiös tankar är inte nya för dem som känner det internationella samtalet om missionen. Den lutherska missionsteologin har varit inne på detta redan under två decennier. Lutherska Världsförbundets dokument *Together in God's Mission* (1988) innehåller samma principer för missionsarbete. Dessa upprepas i ett nyare dokument som LVF utgett: *Missionens kontext* (2005).

Enligt det lutherska världsförbundets första dokument bör man förändra den traditionella synen på missionsarbete. Mission är nog ett vittnesbörd om evangeliet, men den förverkligas inte genom att omvända eller genom att förkunna Kristus. Däremot bör den första trosartikeln lyftas fram och människorna måste bemötas i deras livssituationer.

I stället för evangelisation skall man satsa på att "utrusta" (empowering), något som också Lehtiö och Sääksi understöder (se Helsingin Sanomat 22.6.2007). Att utrusta innebär att befria de fattiga, svaga,

förnedrade och förtryckta till ett människovärdigt liv. Denna som "befrielsesteologi" (Liberation Theology) kända teologiska inriktning har varit Världsförbundets missionsteologiska program redan i 20 år. Enligt dokumentet betyder evangelisation "att strida mot de krafter som vill förslava och kränka människovärdet". Avsikten är att ge förtryckta människor politisk frihet och evangeliets målsättning är ett demokratiskt och jämlikt samhälle.

Teologin förändras

Teologiskt sett innebär det att de som understöder en sådan syn vill förändra regementsläran. Världsliga frågor skall inte skiljas från förkunnelsen av lag och evangelium så som man inom lutherdomen tidigare lärt. Man tror inte längre att Gud styr mänskligheten genom polisen och rättsväsendet, dvs den världsliga överheten. Därför kan missionsarbete inte längre vara att befria syndare genom korsets budskap, för man tror inte att detta budskap verkligen befriar någon. Däremot skall

Teol. dr Pirkko Lehtiö, prosten Tuula Sääksi och missionsledare Pekka Mäkipää från Såningsmannen var med på vårterminens öppningsdebatt som gällde missionen. Bild: Tomas Garaisi

Också kaffeservering ordnas när terminen inleds. Bild: Tomas Garaisi

missionärerna (även om man inte vill använda detta begrepp) förverkliga Guds världsliga regemente "politiskt" överallt, där människor lider. Det förverkligas genom empowering (utrustande) som betyder att missionen blir något slags världspolis.

Problemet med detta synsätt är inte att det i många länder skulle finnas stora sociala orättvisor, som behöver åtgärdas. Problemet är teologiskt: kyrkans och samhällets uppgifter blandas samman. Enligt luthersk syn förverkligar alla människor, troende och icke troende, inom ramen för den världsliga överheten en världslig (samhällelig) rättvisa, så mycket som de bara kan. Denna empowering innebär att delta i ländernas inrikespolitik, att ta ställning till landets partisystem och att driva något samhällspolitiskt program på bekostnad av andra. Detta kan aldrig betyda att ta hänsyn till hela landet eller alla människor.

Missionsarbetet i vågskålen

Det teologiska problemet visar sig vara ännu större. Att avlägsna sociala orättvisor föder aldrig någon församling. Såsom en studerande sade i ett samtal – utan att få svar – när han ställde en fråga till Lehtiö och Sääksi: vad hjälper det att bara hjälpa människor på ett socialt plan om de sedan när de har fått sin samhällsliga frihet trots allt går förlorade?

Missionens nyckelfråga och dess motivation är frågan om man tror på förtappelse och frälsning. Utrustandets teologi känner inte längre till dessa begrepp. Den traditionella kristendomen och missionen har enligt befrielsesteologin medverkat till att förtrycka mänskligheten just så som Nietzsche i tiden sade.

I denna situation är det viktigt att varje kristen ser klart och fattar vad det handlar om. Nu diskuterar man verkligen om missionen, om den skall fortsätta eller upphöra. Om kyrkofolket vill att budet om Kristi evangelium skall föras vidare, kan inte kyrkans strukturer förhindra dem. Men detta är inte längre någon självklarhet.

Timo Eskola